

שכירות פועלים

- ◀ **טור סי' של"ז סעי' יט – כי (2)**
- ◀ **ב"י שם בשם הירושלמי (2)**
- ◀ **מסילת ישרים פרק י"א ד"ה וכבר פטרו הפועלים (3)**

שלא לדבר לפועל בשעת מלאכתו

- ◀ **ספר חסידים סי' ע"י (3)**
- ◀ **ערוך השלחן סי' של"א אות ג' (4)**

לא קבע תשלומי שכירות

- ◀ **ב"מ מתני' עה : - עו. איבעית אימא הכא בבעל הבית עסקי' (4 – 5)**
- ◀ **רא"ש (פ"ו סי' א') ואי אמר להו שכרכם על בעה"ב – פשיטא א"ל (6)**
- ◀ **שו"ע חו"מ סי' של"ב סעי' א' (7)**
- ◀ **קצות החושן סי' של"א סעי' ג' (optional) (8)**
- ◀ **חפץ חיים אהבת חסד ח"א סוף פ"י הגה' (9)**

Severance Pay (optional)

- ◀ **חינוך סוף מצוה תפ"ב מצוה העניק עבד עברי (9)**
- ◀ **מנחת יצחק ח"ו סי' קס"ז (10 – 11)**

טור <הרגיל> - חו"מ ב יעקב בן אשר (בעל הטורים) עמוד מס: 499 הודפס ע"י אוצר החכמה

מסילת ישרים פרק י"א

לחטא. וכבר פטרו את הפועלים העושים אצל בעל הבית מברכת המוציא ומברכות אחרונות דברכת המזון. ואפילו בקריאת שמע לא חייבם ליבטל ממלאכתן אלא בפרשה ראשונה בלבד (ברכות ט"ז ע"א). קל וחומר בן בנו של קל וחומר לדברי ה"ש"ת שכל שכיר יום אסור בהן שלא ליבטל מלאכתו של בעל הבית. ואם עבר הרי זה גזול. הנה אבא חלקיה אפילו שלום לא השיב לתלמידי חכמים שנתנו לו שלום שלא ליבטל ממלאכת רעהו (תענית כ"ג ע"ב). ויעקב אבינו ע"ה מבאר בפיו ואומר (בראשית ל"א מ') הייתי כיום אכלני חורב וקרח כלילה וחדר שנתי מעיני. מה יענו איפה העוסקים בהנאותיהם בשעת מלאכה ובטילים ממנה או כי יעסקו בחסידים איש לבצעו: כללו של דבר השכיר אצל חבירו לא יזכה מלאכה שתהיה. הנה כל שעותיו מכורות הן לו ליומו כענין שאמרו ז"ל שכירות מכירה ליומיה (בבא מציעא ג"ז ע"ב). וכל מה שיקח מהן להנאת עצמו באיזה אופן שיהיה אינו אלא גול גמור ואם לא מחלו אינו מחול שכר אמרו רבותינו ז"ל (יומא פ"ה ע"ב) עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חבירו. ולא עוד אלא שאפילו אם עשה מצוה בזמן מלאכתו לא לצדקה תחשב לו אלא עבירה היא בידו שאין עבירה מצוה וקרא כתיב (ישעיה ס"א ח') שונא גול בעולה. וכענין זה אמרו ז"ל (בבא קמא צ"ד ע"א) הרי שגול סאה חטים ושחנה ואפאה ומברך אין זה מברך אלא מנאץ דכתיב וכוזע ברך נאץ ה'. ועל כיוצא בזה נאמר אוי לו לזה שנעשה סניגורו קטיגורו. וכמאמרם ז"ל (ירושלמי סוכה פ"ג ה"ג) בענין לולב הגזול. והרין נותן. כי הרי גול חסין גול, וגול זמן גול. מה גול את החסין ועושה בו מצוה נעשה סניגורו קטיגורו, אף גול את הזמן ועושה בו מצוה נעשה סניגורו קטיגורו. ואין הקביה חסין אלא באמונה. וכן הוא אומר (תהלים ל"א כ"ד) אמונים נוצר ה'. ואומר (ישעיה כ"ז ב') סתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים. ואומר (תהלים ק"א ו') עיני בנאמני ארץ לשבת עמדי. ואומר (ירמיה ה' ג') עיניך הלא הלא לאמונה:

מסילת ישרים לוצאטו, משה חיים בן יעקב חי (רמח"ל) עמוד מס 29הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ספר חסידים סי' ש"י

לא אל תשפוך דמו אמור לקרובו שיאמר לו ולא משמך שלא יתבייש אל ילך אדם לדבר עם פלמדי תינוקת בשעת שהוא מלמד פן יבטלם בדבריו וכן לשכיר פועל של ישראל פן יבטלו בדבריו אל יושב אצל שכיר אפי' כשאין שכיר עושה פעולה שמא יהיה לו בושת לומר אין לי פנאי ואם רגיל ואין לו בושת מפניו ואין מבטלו אין בכך כלום וירא שמים (א) כגון דעני המעגל ואבא חלקיה לא היו סמיחים ואפי' שלום לא רצו להתחזיר:

ספר חסידים יהודה בן שמואל החסיד עמוד מס 87הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ערוך השלחן סי' של"א סעי' ג'

ג' ולכן השוכר את הפועלים סתם יכול לומר להם

ששכימו ויעריבו במלאכתם ואין רשאים לבטל ממלאכתן כל היום כולו לבד זמן הפלה ואבילה וכתב הרמב"ם בפ"ב מתפלה הפועלים שעושים מלאכה אצל בעה"ב מתפללין הבינונו אם עושין בשכר שנוטלין שכר פעולתן לבד מסעודתן שאז צריכין למהר למלאכה אבל אם אין נותן להם שכר אלא שעושין בשכר הסעודה מתפללין כל שם"ע אבל אין יורדין לפני התיבה ואין נושאים כפיהן עכ"ל והאידנא אין מקפדין בכך ואדעתא דהכי נשכרין שיתפללו בבהכ"נ כל סדר התפלה כמ"ש בא"ח סי' ק"י ועכ"פ למדנו מזה כמה חיוב על הפועל לעשות מלאכתו באמונה ומאד מאד צריכין הפועלים לזהר בזה ואל יפוך לב הפועל עליו דגדולה מראכה מי שעושה אותה באמונה ואמרו חז"ל חביבה מלאכה מזכות אבות שזכות אבות הצילה ממון ומלאכה הצילה נפשות שנאמר לולי אלהי אבי אברהם ופחד יצחק היה לי כי עתה ריקם שלחתי את עניי ואת יגיע כפי ראה אלהים וגו' [מ"ר ס"פ וילנא]:

ח (חוי"מ ב) אפשטיין, יחיאל מיכל בן אהרן יצחק הלוי עמוד מס 321הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

מתני' בבא מציעא עה:

השוכר את האומנין והמעו זה את זה אין להם זה על זה אלא תרעומות *שכר את החמור ואת הקדר להביא פרייפרין וחלילים לבלה או למת ופועלין להעלות פשתנו מן המזרה וכל דבר שאבד וחזרו בהן מקום שאין שם אדם *שוכר עליהן או מטען השוכר את האומנין וחזרו בהן דים על התחתונה

כב בבא מציעא תלמוד בבלי עמוד מס 162הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

רא"ש פ"ו סי' א'

כ"ל דנקיטין מהאי שמעתא דהיכא דאמר לשלוחו לא ושכור לי פועלים ד' זוי ואזל איהו וא"ל בתלתא וא"ל אין סבור וקבול. ואע"ג דשויא עבדתייהו ד' לא שקיל אלא ג'. דאזולי קמוולי גביה. אצל אית להו עליה תרעומת דא"ל הואיל ואמר לך צעה"צ ד' אמאי צרת לן לית לך אל תמנע טוב מצעליו. והיכא דאמר ליה בתלתא ואמר להו ד' אי אמר להו שכרכם עלי שקלי פועלים מיניה ידיה ד' כדפסיק להו והדר איהו ושקיל תלתא מצעה"צ כדחניא השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חצירו נותן לו שכרו משלם וחוזר וגובה מצעה"צ מה שהנה אוחז. ואי א"ל שכרכם על צעה"צ חזינן היכי מתגרי פועלים צההוא דוכתא. אי צארצע יהיב להו ד' ואי בתלתא יהיב להו תלתא. דכיון דשני שליח שליחותיה בטלה לה שליחותיה והוא ליה כמאן דעבד ליה סתמא דדינא [א] דשקלי כמנהג המדינה. ואפי' אי איכא מאן דאיתגר בתלתא ואיכא מאן דמתגר ד' לא שקלי אלא תלתא. דדעתיה דאיניש אתרעא זולא ועלייהו רמיא לגלויי ליה לצעה"צ דלא איתגרו אלא ד'. ותרעומת אית להו על השליח ד' דאמר אי לאו דאמר לן שלוחך ד' הוה טרחינן ומיגרין נפשין ד'. וה"מ היכא דלא שויא עבדתייהו ד'. אצל היכא דשויא עבדתייהו ד' כגון דטרחי אנפשייהו ועבדי ליה עבדתיא דשויא ד' שקלי ד' מצעה"צ. דא"ל אי לאו דאמר לן שלוחך ד' לא הוה טרחינן ועבדי לך מאי דשויא ד'. ואי לא ידיע עבדתייהו מאי שויא כגון ריפקא דמלי מיא ואינון אמרי דשויא עבדתייהו ד' לא שקלי אלא תלתא כמנהגא. אצל אית להו תרעומת על שליח דא"ל אי לאו דאמרת לן ד' לא הוה טרחינן כולי האי:

האי:

כג בבא מציעא תלמוד בבלי עמוד מס 327 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

קצות החושן סי' של"א ס"ק ג'

(ג) **ואמרו** לו באחד וכשנים מבני העיר. כתב הרב המגיד פ"ט משכירות וז"ל וכתבו הרמב"ן והרשב"א דכן הדין כיוולא בזה במי שאמר כדשיימי צי חלחא א"כ דפסק לפי דמים שמוכרין בעיר וכן כיוולא בזה בכולן משמין ביניהן ושנו בתוספתא לענין הפוסק על הפירות הנותן מעות לחזירו ליתן לו פירות בגורן חייב להעמיד לו כשער בינוני איזה שער בינוני היו מהלכות משמנה מתשע מעשר נותן לו מתשע עכ"ל. והא דאמרינן ר"פ האומנין דהיכא דפועלים מתגרי בג' ובד' אין לו אלא כפחות שבפועלים וכ"כ הרי"ף שם דדעתיה דאינש אחרעא זילי ולא אמרינן שיתן כדרך המילוע כבר כתב הריטב"א שם בהא דאמרו לא לריכא דאיכא דמתגרי בתלחא ואיכא דמתגרי בד' וז"ל וכיון דכן ידס על התחבונה ולית להו אלא חלחא ואפילו רובא בד' ומיעוטא בג' שאין הולכין בממון אחר הרוב וה"ה היכא דמתגרי מג' מד' מה' ואפ"ג דאמרינן באידך פירקא השוכר את הפועל כא' וכשנים מבני העיר משמין היינו משום דאמר כא' וכב' מבני העיר אבל בשוכר סתם או כשעושה מלאכה שלא בקליטה אין לו אלא כפחות שבפועלים הובא בשטה מקובלת. וקשה דהא בפוסק על הפירות ליתן לו בגורן דהתם אינו מזכיר מוכריו כלל ואפ"ה מחויב ליתן כשער בינוני ופיין משנה למלך פ"ט משכירות שהגיה זה בל"ע :

ונראה דדאי כששוכר פועל בסתם ואינו מזכיר כלל לומר לפי דמי' שמוכרין בעיר א"כ אין לו אלא כפחות ואפילו כמיעוט דזילי וכמ"ש ריטב"א אבל באומר כא' וכשנים מבני העיר דנחית לשומא של בני העיר דעתו אשומא דבני העיר וה"ל כאומר כדשיימי לכן דעתו אמילוע וכמ"ש הרמב"ן והרשב"א. אמנם כשפוסק על הפירות שיתן לו בגורן דהשתא ליכא שער כלל אלא הכוונה על שער הגורן ה"ל כאומר על שער שבגורן וכל שאומר על שער שיהי' הרי אין השער אלא על ידי בני העיר וה"ל כאומר כדרך שמוכרין בעיר ומש"ה דעתו אמילוע אבל בלעבר כהאי דשוכר את הפועל וכבר נשכרין פועלים בפחות אין לו אלא כפחות וזה ברור. ולפי"ז בפועל נמי אם שוכר פועל השתא ואומר לו שיבא בקליר כיון שהוא על שער שיעמוד בקליר דהא השתא לא הוי שער כלל לזמן הקליר וה"ל כמזכיר שער שיעמוד בקליר ודעתו אמילוע כמו בפוסק על הפירות שיתן לו בגורן וזהו ראיית הרמב"ן והרשב"א דפוסק לפי דמים שמוכרין בעיר דדעתו על המילוע מהא דפסק על הפירות ליתן לו בגורן אפ"ג דגבי גורן לא הזכיר כדרך שמוכרין בעיר ה"ל כמזכיר כיון דדעתו

על השער שיהי' בגורן שהוא לעתיד והוא השער ע"י בני העיר ה"ל כאומר כדרך שמוכרין בעיר וכמ"ש ודו"ק :

מקובל

קצות החושן הלא, אריה ליב בן יוסף הכהן עמוד מס 429 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

חפץ חיים אהבת חסד ח"א סוף פ"י בהגה"ה

(*) ואגב אעתיק בכהן מקונטרס שפת תמים שלי דבר עלה אחת הנוגת לענין איסור גזל ועושה שם שכיר : והוא. שכל אדם שמבקש לאדם אחר שיעשה לו איזה פעולה בשכר יקלוב עמו המקח בתחלה דאל"ה עלול מאוד להיות גזלן ועושה שם שכיר אם לא ירצה להיות וחרן גדול בממונו כדי ללאת מן הספק דהלא ע"פ רוב יאמרך האדם למאות פעולות בכל שנה ומנוי מאוד שאחר השעולה יש ויכוח בין האומן והבעה"ב בענין שילום השכר ולכשיסדרו כ"א חושב בנפשו שהוא נגזל מן השני אך שאינו רוצה לריב עמו אבל אינו מוחל לו כלל שלם ולפעמים יש ג"כ מריבה ביניהם ומדינא הוא כמנהג המדינה לפי המקום והזמן ואם יפחות לו אפילו פרוטה אחת מזה יקרא עצור זה מן התורה בשם גזלן ועושה שם שכיר ומי יוכל לידע את מנהג המדינה בכל פעולה ופעולה לפי ענינה ובע"כ אם ירצה ללאת י"ח בלי פקפוק יהיה מוכרה תמיד ליתן להבעל מלאכה כפי מה שהוא רוצה וזה ג"כ קשה מאוד ע"כ הרוצה ללאת י"ח יקלוב עמו בתחלה וינא מיד כל ספק וגם. הבע"מ יוזיל לו עי"ז כי אז הברירה בידו ליתן לאחר ובפרט **שי שהוא פ"ח בודאי עשה בן דאל"ה מלבד חשש גזל ועושה שם שכיר מנוי מאוד חילול-שם עי"ז שאינו עתק לאומן** אח"י"ח 1234567 כפי רגלו שהאומן יאמר שהפ"ח גזל לאומן :

אהבת חסד כהן, ישראל מאיר בן אריה זאב עמוד מס 41הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

חינוך סוף מצוה תפ"ב

ונוהגת מצוה זו בוו"נ (הג"ה מהמחבר מש"ל נ"ב ע"ל סי' מ"ב) בזמן הבית שאין דיני ע"ע נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג כמ"ש במה שקדם. ומ"מ אף בזה"ז ישמע חבם ויוסף לקח שאם שכר מב"י ועבדו זמן מרובה או אפי' מועט שיעניק לו בצאתו אח"י"ח 1234567 מעטו מאשר ברכו הש"י :

אוצר החכמה

ב באב"ד, יוסף עמוד מס 429הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

מנחת יצחק ח"ו סי' קס"ז

סימן קסז

בענין תביעת פיצויים

הסוחרים, ובענין המצואר צח"מ (סי' ע"ג סעי' ז'),
ועל מש"כ הרמ"א שם דהכי נהיגי עכשיו וכו' מכח
דינא דמלכותא, כחז הש"ך (סק"י), וז"ל ואפי"כ
שהוכחתי לעיל (סי' ע"ג סעי' ד) צארכות, דל"א
דינא דמלכותא מכ' שהיו נגד דין תורתנו, מ"מ
דיינין הכי שפיר בלישנא דהכי נהיגי עכשיו, כלומר
דגם ציראל נהיגי כן וכו', ופשיטא דיש ציד הדור
להקן תקנות, יעוד דגם בדינא דמלכותא הוא כן
ודוק עכ"ל, וע"י צוה צח"מ השיב משה (סי' י')
ובחש"י ציה אפרים (ח"מ סי' נ"ח) וכו' צפה"ש
(סי' רנ"ט סק"ג) עיי"ש, ומ"מ אין המנהג צא"י
קוצע בכל העולם והיכא דנהגי נהג.

והנה כמו בנד"ד, אף אם יכ"י הדיון צא"י, מ"מ
בסכ"ך כזה, אם בעלי העסק פטרו חוהו,
או הוא הפטר מעצמו, אף דלא שייך זה נכדון ספק
צחקיה, דמוקמינן אדא"ו, כמבואר (צא"ש סי' ק"יח
סעי' ו'), ובסמ"ע (ח"מ סי' י"ח סק"י), ובשאר
פוסקים, דכתבו לחלק אם מעיקר הדין חייב, ורק
התקנה צא לפטור, ואם מעיקר הדין פטור, והחקקה
צא נהיגי, ע"י פח"ש שם, ובאופן הב', י"ל דאף
מוציאין מיד המוחזק, וכמבואר בפוסקים מה, הולס
כ"ז היכא דהספק צחקקה, אצל בנד"ד הספק
צמ"ליות, אם הא' דלא נהנו לו המשכורת הוי
פטור או לא, אצל מ"מ בודאי לא גרע משאר ספק
דאין מוציאין מיד המוחזק, וגם הסברה נותנת דבמה
שלא נהנו לו פ"א משכורת ל"כ פטור, רק אזכרה

אמנם כנראה מדברי הצורר מלד החוצה, שלא צוה
אלא על ענין ועשית הישר והעז, וכמו
שהביא את דברי החינוך (סוף מליח חפ"ב), שכתב
צא"ל: ומ"מ אף צוה"ז ישמע חכם ויוסף לקח, שאם
שכר מצי' ועצדו זמן מרובה אי אפילו מועט שיעניק
לו בלאחו מטמו מלאך ברכו הש"י עכ"ל, אצל כאשר
צאנו לזה, שוב אנו צאו לזין מי ה"י הפטור, וכמבואר
שם צחקקה צעיקר דין חורב של הענקה, אשר ממנו
נלמד מש"כ החינוך צסופו, דהוציאין צגרשון כסף
אין מעניקין לו שנאמר וכי תשלחנו חפשי, וזה לא
שלחו אלא העבד הוא שגם צנחית הכסף לנחת
חפשי עיי"ש, וממילא הוא הדין צמש"כ אח"י כ"ל.

אלא דמ"מ חולי י"ש לדון צמש"כ הצורר ה"ל
צא"ל: "...שכ"י גורלס קשור צמשך עוי"צ
שנים ואשר האחד שרת את השני צמסירות וצאמויה
רבה, פעל ופשה מאמלים לשיפור ולכרחצת העסק
ועוד ייתר להגדלת הרווח, ויחפצו האחד צעירים
וצחוסר כל, כאשר השני ה"י לעושר אמיד צ"ה וכו'
והראשון גם חולה ומדוכא וכו' (ראה פתחי תשובה
צד"מ ויש חולקים צח"מ סי' י"ב סעי' ב')."

הנה אם הדברים ה"ל מתאימים עם המציאות,
היינו כל הזמן עצד צאמונה רבה, והוא עני
חולה ומדוכא, וכתבנו עשיר, בודאי י"ש צוה עני
של לפנים משורה הדין, יכפי כנראה מהסכמה

ב"ה יום ד' וישב תשנ"א ל"ט ק ירושלים עה"ק
אוצר החכמה
תובב"א.

שוכט"ס לכ"ב הרב הגאון וכו' כש"ת מוה"ר
הלל מעדאליע שליט"א אב"ד דק"ק שומרי הדת
באנטוורפן יצ"י.

אחדשת"ה כמשפט, זה עתה לקחתי לי איזה רגעים
לעיין בהדו"ד ששלח כה"ה להביע
חו"ד העני, אף שרצוני ה"י שלא להודקק לזה,
ומכ"ש כעת אשר הקפוני חבילין דטרדין בעניני
דקרתא קדישא תובב"א אשר סניפי מסתעפים לכל
את"ק והגולה, ויאמין לי כ"ת שהרבה שאלות מוגהים
לפני אשר לא ה"י הזמן אף לקרוא אותם לע"ע, מ"מ
מחמת עשיית רצונו, וגם כי יד"י הגאון מוה"ר
ישראל משה דושינסקי שליט"א חבר הבר"ץ מסר לי
בקשה א' מן הבוררים להכניס עצמי בזה לומר חו"ד
בזה, בטלתי רצוני מפני רצונכם, והנני בזה בקיצור
נמרץ.

הנה עיקר הדיון בזה בנוי על יסוד ועשיית הישר
המורה, שהתובע מוען: "אחרי שבני עשרה
שנות עבודה מסורה בשלימות וכאמנה הוא תובע
פיצויי פטוריו, המדה הגבוהה של משכורת של חודש,
והוא בהתאמת למשכורתו האחרונה שהיתה 16 אלה
פראנק לחודש, חודש לכל שנה משנות עבודתו
בסירמה פ. שיוצא בס"ה 317 אלה פראנק, זה בהתאם
למקובל והנהוג בארץ ישראל היות הצטרך לבוא
בדרישתו לפני רב ודין-תורה, הוא דורש תוספת
בת 25% על הסכום הנ"ל."

וכפי המבואר בנושא דעובדא:

בחו"ד מ"ץ 68 משמשכרתו לא באה אליו —
אף שלא נכנס יום יום לעבודה כי לפי
ראות עיניו ה"י רק הצורך בנוכחתו בזמנים מסוימים
כשעושים הבלנסים או דברים עקריים — ראה בזה
בפניקה והוכחה שרוצים להפטר ממנו, כיון שהם
נהנו אהו שלא כהוגן הרגיש שהם רוצים להפטר
ממנו, ע"כ, הוא בעצמו שלא ברצונו, התפטר. והודיע
לנתבעים שיעבד ער אפריל 69. עד הזמן ההוא
אמנם עבד וגם קבל את משכורתו."

והנה התובע מוען, שזה שלא מסר לו את משכורתו
ה"י הפטורין שלו, ותובע פיצויים בני"ל.

וע"י בזה טענות הנתבעים, א' שזה שלא מסרו לו
את משכורתו, ה"י במחשבה שהתובע יבין
שעליו מוטל לעשות מלאכתו וכו', והוא שהתפטר
מעצמו בני"ל, ב' הם לא מכירים בחוקי מדינה אחרת,
בבעליהן החוק דמי שמתפטר אחרי 17 שנות עבודה,
לא מקבל פיצויים, אך מחויבים להודיעו לו על
צפוריו, ולהחזיקו במשרתו עוד 12 חודשים של
עבודה, עד כאן תוכן הטענות עם עוד נימוקי דברים
כמבואר בגוף העתקת דבריהם.

והנה צוננע לא"י, נהנו כנתי דוים לפסוק הענקה,
זה בודאי מטעם שכבר נחקל כן צין

הפוסקים שהוצאו בפח"ש שם, וכ"כ בהכרח חכמת
שלמה שם, אין כופין אלא בדברים, לקרותו טברין
וכי"ז, כלומר לומר לו שאתה מחויב לעשות לפני
משה"ד, ובהאי גוונא דברי תוכחה ובהעדרות
רחמים, וכמ"ש בערוך השלחן שם (פ"י ז') עיי"ש.

1234567

הדגשתי כנ"ל, אם מהאיתים עם המליחות, מפני
שגוף הטענה של הנהגה יש דברים
הסותרים זה, היינו "... שהחוצה לא בא כלל
לעבודתו ... שאינו בא למשרד משך שבוטח שלמים
ומזניה את עבודתי ... ולעומת זה עטן החוצה ...
כי לא היה לורך בכך ... ולזה יש זמנים מסוימים
שהוא לריך לעבוד בהם קשה עד לשעות המאוחרות
צליה וכו' ... וכי"ז, אמנם אם מה שלא בא
ככל הדרך לפי טענה הנהגה, היה מחמת מחלתי
בהקפת הלכ שזה גרם שהי לריך להיות נזכר ביותר
על בריאותי, יש לדון ממה דאיהא (בקיודשין ד"ז)
י"ז), מנין גביה שחייב להשלים ת"ל שש שנים יעבוד,
יכול אפילו חלה ת"ל וצבציעית יאל וכו' והחניה
חלה שלש ועד שלש אינו חייב להשלים, חלה כל שש
חייב להשלים, ח"ר ששה צפונה מעשה מחט עכ"ל
וכ"ס הרמב"ם (בפ"ב מהי עבדים ה"ה), ח"ל ברי"א
שמהשגין ימי החולי כשהי חליו כבד שאינו יכול
לעשות מלאכה, אבל אם לא היה חליו כבד, אלא יכול
לעשות מעשה מחט אפילו חלה כל שש עולין לי
עכ"ל, ופי' צה"ס שם לענין חלה שלש וכו', אם יש

1234567
אוצר החכמה

ללמוד שאר שכירים מע"ש עיי"ש, ולענין הלכה פסק
בש"ס (ס"י של"ג בחו"מ), לחלק בין פועלים לע"ש,
דפועלים מנכה להם משכרם, פי' שם צריח"א (פ"י
ה') ובש"ך (ס"ק ב"ה), אמנם ראייתי בלחצונים
שדקדקו מלשון הרמב"ם, שכתב שם צה"ל, אבל אם
חלה ארבע חייב להשלים כל ימי החולי שנאמר כשכיר
כחושב וכו' עכ"ל, ש"מ דבחלה ארבע יש לו דין שכיר,
ומ"מ כתב אח"ז, דאם היה יכול לעשות מעשה מחט
אפילו חלה כג שש עולין לו כנ"ל, הרי זה בא ללמד,
ונמלא למד, דאף בשכיר, אם יכול עווד לעשות מלאכה
קלה אין מנכין ולי"ש, וכ"ז צנוגה לעיקרא דדינא,
אבל בודאי צנוגה ללפנים משורת הדין, בודאי אין
לחשוב מה שהצויה קצת עבודתו מחמת חולי, כאלו
לא עשה עבודתו בשלימות, וצ"ה ולעני"ד שכיר לקיים
את מדה הלפנים משורת הדין, יש מקום להב"ד
להליט איזה כבוד כפי עניינם, ליתן להחוצה צחורה
הענקה, אבל אין לחשיב צוה בחיוב את קנה המד
הנהוג בא"י, (ובודאי אין שום מקום לחשוב את
הצויה דבי דינא הבשר בדברי החוצה, אף אם היה
צוה חיוצ פילויים מדינא), רק כפי אומדן דעתכם,
לעשות הישר והטוב, ולריכים להודיע להנחצעים, שזה
מחמת הישר והטוב וכנ"ל.

והגני צוה ידידו טח דו"ש"ת כל הימים וחוחס
בכל היחמי צרכות.

יצחק יעקב ווייס

סימן קסח

ישוב לסתירת רש"י בסוגיא דמטמא ומדמע ומנסך

(בחילוק) כתב, משעה דאגבהי פ"מ לאוסרו "מיחייב
לשומי", ולא כתב לשון קנין, והלא דבר הוא.

אכן לפי הנ"ל, יחקן, דרש"י ז"ל השכיל בלשונו
לסלק מעליו קושי' החוס' (שם ד"מ פ"א ד"ה
רצונה), שהקשו על דברי רש"י שם, שכתב,
דכשהגביה והרציה קנאח בהגבהה ונעשית שלו,
דא"כ מאי פריך מהמנסך, והא מנסך מצי אנצחי
קניי', כדאמר (בגיטין), אלא ודאי בהכי לא חשבו
שלו ואינו קניי לו אלא להחתייב בלונסין פיי"ש, ולפי
החכר יחקן מאד, דרש"י הרגיש צעלמו צוה, ועל
כן שם, דאיידי על פרכת הש"ס מהמנסך, לפרש דברי
המקשן, דייק וכתב, דס"ל דמשעה דאגבהי "פ"מ
לאוסרו מיחייב לשומי", כלומר דס"ל דבהגבהה
לא היה פ"מ לגזלו, דאז קנה ושוב הוי שלו, ולא קשה
מדי, אלא ס"ל דבהגבהה היה "פ"מ לאוסרו", בלשון
דלא קנה להיות שלו, אבל מ"מ "מיחייב לשומי",
משעה הגבהה, כיון שהגביהה פ"מ לאוסרו, וכמו
שס"ל החוס' שם, בהגביה פ"מ לגזלו, כן ס"ל
לרש"י בהגביה פ"מ לאוסרו, ופריך שפיר, ויש
ראי' מה דברי בעונג י"ט הנ"ל, ואי דסוף כל סוף
יוקשה על פרכת הש"ס (בחילוק) שם, דמה פסיקא
לי דמירי בהגביה פ"מ לאוסרו, דילמא מירי

ב"ה יום ג' יתרו י"ד שבט תשכ"א לפ"ק.

אחדשה"ט את מכתבו עם דבר השאלה חידושי
תורה קבלתי במועדו וכו'.

ואציע פה מה שעלה ברעיוני צעת עיוני בדי"ת
אשר כתוב לאחר שם, שכמ"כ הביא שם,
דברי רש"י (גיטין נ"ב ע"ב), צהא דהמטמא ומדמע
והמנסך וכו', משעת הגבהה הוא דקנה וכו', ופי'
רש"י דאגבהה "פ"מ לגזלו", ואלו (בחילוק דמיא
פ"א ד"ה פטור), כתב רש"י, דאגבהה "פ"מ
לאוסרו", ובספר עונג י"ט (אוי"ח ס"י מ"ח), הוכיח
מרש"י (גיטין), שמגביה פ"מ לגסך, לא קנה צחורה
גזל, ובפיין דוקא שיחכוך לגזלה ממש, ותמה כמ"כ
שלא הביא דברי רש"י (וחילוק) הנ"ל, שמכא הכיסוף
פכת"ד.

ולעני"ד נראה, דלא רק שלא הוי סתירה מדברי
רש"י (בחילוק) לדברי בעונג י"ט, אלא
גם ראוי יש מדברי רש"י שם לשיטתו, בהקדם לדייק
עוד בדברי רש"י שם, דחוק מהשינוי בדברי רש"י
(מגיטין לחילוק) כנ"ל, דאף שכמ"ה ראה להשוות
סוגת רש"י, אבל מ"מ שימי לשון יש, עוד יש לדייק
מה דשינה רש"י (בחילוק) מלשון הש"ס (בגיטין),
דאיתא שם, משעת הגבהה הוא "דקנה", ואלו רש"י